

Győri Egyházmegyei Gyűjteményi Központ
Egyházmegyei Levéltár

Püspöki Levéltár

Egyházmegyei Hatóság iratai

Intimata

Évkör: 1725–1848.

Terjedelem: 9,75 ifm.

Az iratanyag jelenleg rendezés alatt áll, ezért korlátozottan kutatható.

Részlet Buzás József segédletéből:

1.) A sorozat tárgya:

A sorozat nagyobb részében a Helytartótanács, kisebb részében a Magyar Udvari Kancellária és a Királyi Kamara által a győri püspöknek megküldött általános és helyi vonatkozású egyházpolitikai és egyházkormányzati rendeletekből áll, melyeket az újonnan szervezett főkormányshékek az 1725–1848 közötti időben adtak ki. Jelentőségét tehát éppen ez az időkor adja meg, amelyben az egyházpolitikai kérdések sarkalatos problémáit alkották az államigazgatásnak.

A gyűjteményben sok más, részben a vallásügyekkel határkérdést érintő rendeletet találunk, amelyekben az iskolaügyet, az ifjúság vallásos nevelését, a tanszemélyzet ügyeit szabályozta, továbbá olyanokat, amelyek a közigazgatás, a szociális és egészségügy keretébe tartoznak. Kiemelhető ezek közül a német hivatalos nyelv bevezetése, a hivatali visszaélések üldözése, a helységek leírásának elrendelése, térképezés és a lelkészrendezés érdekében.

A fentiekben felsorolt és jellemzett rendeleti anyagon kívül nagyszámú olyan leirat és rendelet van, mely részben magánszemélyek, részben egyházi szervezetek vallásügyi egyéni ügyeiről kíván tájékoztatást, vagy hoz döntést a felterjesztett vitás és peres ügyekben.

2.) Sorozat leírása:

A sorozathoz olyan segédkönyvek, amelyek annak egészéről egységesen és rendszeresen tájékoztatnának, nem találhatók. Van ugyan az anyaghoz csatlakozó és vele együtt kezelt kettő kötet mutató: „Index benignarum normalium /resolutionum/ in ecclesiasticis cleri saecularis et regularis” címmel és pedig az I. k. 1724–1799, a II. k. 1780–1822 közötti évekből, azonban ezek a vezérszavak bő kombinációjával készült egyszerű betűrendes tárgymutatók nem fedik a sorozat jelenlegi tartalmát. Feltehető, hogy ez a körülmény a levéltárat ért többszörös szétszóródás következménye. Abból a körülményből azonban, hogy a mutatók csak válogatott anyagot tartalmaznak, az általános jellegű, vagy egyes szervezetekre, intézményekre, esetekre vonatkozó rendeleteket közlik, az egyéni ügyeket pedig mellőzik, arra is lehet következtetni, hogy nem a ténylegesen meglevő rendeleti anyag figyelembevételével készült, hanem esetleg a Helytartótanács indexéből másolták a fontosabb ügyekről való bővebb tájékozódás céljából. Egyébként az I. kötetről Sztankovics püspök idején /1838–1848/ egy szigorú betűrendbe átirat másolat is van, feltehető, hogy a II. kötet is megvolt, ez idő szerint azonban nem található. Ezeken kívül van egy speciális mutató „Index benignarum

resolutionum in ecclesiasticis foundationa...(sic!)” címmel, amely az egyházi alapítványokra és az azokkal összefüggő intézményekre (egyetem, szemináriumok, papi nyugdíjintézetek, lelkészházak stb.) vonatkozó 1780–1832 évekből származó helytartótanácsi rendeleteket tartalmazza. Az itt mutatózott rendeletek azonban ugyanúgy, mint a fő indexeknél, csak részben találhatók meg az anyagban. Az 1822–1829. évi könyvalakban elhelyezett anyaghoz minden egyes kötet végén található 1-1 betűrendes tárgymutató. További töredékes segédkönyvek: 4 füzet, „Liber seu protocollum, intimorum exc. cons. R.H.L.” című lajstromkönyv az 1788–1793, 1794–1800, 1805 és 1812–1813 évekből, továbbá 1 füzet leveleskönyv „Liber seu protocollum litterarum, relationum... ad exc. cons. R. L. H. datarum sub episcopo Josephi Fengler 1788–1797” címmel. Végül ide soroltatott 1 „Index et extractus instructionum, resolutionum et normarum ac principiorum per exc. cancellariam in specificis casibus adoptatorum.” című sokszorosított tárgymutató kiadványi számmal a fontosabb kancellária rendeletekről, a XIX. század első feléből.

Az anyagban való eligazodás megkönnyítését tűzte ki célul egy kéziratos magyar nyelvű lajstromkönyv, amely 1725-től 1795-ig évről évre haladva adja a rendeletek rövid tartalmi kivonatát, 1749-ig a Helytartótanács kiadványozási adatai nélkül 1754–1769 között közli a kiadványozás dátumát, 1772–95 között a szöveg előtt a kiadvány számát, utána a dátumát. A lajstromból azonban hiányzanak a következő évek: 1743–1744, 1751–1753, 1755–1756, 1770, 1771, 1774, 1778–1779, 1781, 1789–1794.

A jelenleg meglévő anyagot ezen leltár felvétele alkalmával készített kéziratos csomójegyzék zárja le, amelynek elkészítése azért volt szükséges, mert egy korábbi gépirásos csomójegyzék egyrészt az ellenőrzés alkalmával eltéréseket mutatott a valóságos állapottól, másrészt csak 1807-ig terjedt. Az új felvétel 1725–69-ig között a Helytartótanács kiadványainak dátuma, 1770-től kezdődően végig a kiadványok száma szerint történt, fascikulusok és azokon belül évek szerint rendezve. Konvolutum esetén, amikor több rendelet kapcsolatos össze csupán a legelső szám vétetett figyelembe.

3.) Irratári rendszer

Az anyag 52 fascikulusban és 9 kötetben van elhelyezve. Az 1821–1829 közötti anyagot ugyanis nem fascikulálták, hanem könyvekbe kötötték. Ezt az anyagot kiegészíti még 1 „Benignae resolutiones regiae...seu intimata exc. cons. locumtenentialis regii... 1762–1765,” című kötet, amely nyomtatott rendeleteket és királyi parancsokat tartalmaz, 916 kézzel számozott oldalon, a kötet végén 10 oldalas kéziratos indexszel. A rendeletek kezdettől 1769-ig azok keletdátuma, 1770-től 1848-ig kiadványozási számuk szerint vannak a fascikulusokban és a kötetekben elhelyezve. Mindezek szerint az anyag proveniencia szerinti és teljesen rendezett állapotban van. Levéltári jelzete nincs, iktatószámok csak kivételesen, rendszertelenül találhatók, amiből arra lehet következtetni, hogy a főkörmányszéki rendeleteket elnöki jellegű reservát darabonként, iktatás nélkül kezelték.

4.) Kutathatóság

Kutathatóság az előző pontban előadottak alapján, a csak korlátozott mértékben és bizonytalanul használható segédkönyvek miatt nem egyszerű. A hiányos elenchus segítségével egyes tárgyak az 1725–1795 közötti időkből megkereshetők, dátumuk vagy számuk megadható és azok így könnyen kikereshetők, a csomójegyzék pedig a kiadványozási dátumok, illetőleg számok ismerete esetén nyújthat segítséget. A csekélyszámú kancellária kiadványokra nézve segédletül szolgálhat az „Index et extractus...” című tárgymutató is. Egyébként azonban a keresett anyag csak fascikulusonként, illetőleg évenként kutatható.